

A harcsabajsú szerkesztő

Mikor találkoztunk először? Emlékezetemben nem maradt meg ismerkedésünknek határozott pillanata. De föltételezem, hogy a fiatal írók (annak gondoltuk magunkat fél évszázaddal ezelőtt) valamelyik összejövetelén. Voltak ilyen alkalmak, ahol lehetett ismerkedni, vitatkozni, barátságot kötni, haragost szerezni. A minisztériumban dolgozik, mondták a szigorú nézésű fiúról, akit nagyjából kortársamnak véltem. Kívülről nézve a 70-es évek elején a művelődési minisztérium s annak irodalmi osztálya egyszerre jelentett lehetőséget (támogatás reményét) és fenyegetést (tiltást és egyéb effélét). Tudtuk jól, a szerkesztőségi értekezleteken hangzik el, mik a változó cenzurális föltételek, meddig lehet elmenni, milyen témák nem kívánatosak stb. Pete György tehát az én szememben akkortájt a másik oldalhoz tartozott, a hivatal embere volt. Így hallottam azután arról, hogy vidékre készül szerkesztőnek, úgy emlékeztem, pesti fiú, ezért kicsit csodálkoztam ezen. Volt némi tapasztalatom, hogy mekkora a különbség az életformát tekintve a főváros és még a nagyobb vidéki városok között is. Vajon miért vállalkozik erre a kalandra, kérdeztem magamban. Visszatekintve ma már világosan látom, volt neki egy elképzelése, álma egy folyóiratról. Minisztériumi tapasztalatai (több mint fél évtizedet töltött ott) alapján pontosan tudta, Szkülla és Charybdisz között kell majd vitorláznia, ismerte a regulázások módját, tudta, miként számolnak le a túl messze rugaszkodókkal. Bizonyára végiggondolta, miért éppen az *Életünköt* választotta. A szombathelyi folyóirat 1963-tól mintegy almanachként évente háromszor látott napvilágot, 1970-től pedig már hat alkalommal jelent meg. Vagyis eleinte nem tartozott a vidéki irodalmi orgánumok első sorába mint például az *Alföld*, a *Jelenkor* vagy a *Tiszatáj*. Pete György volt az, aki a szombathelyi lapot az élvonalba emelte.

Határozott elképzelése volt a szerkesztésről, mozgósította hozzá személyes ismeretségi körét az írók világából, jól tudta, országos nevek nélkül nem lehet vonzereje a folyóiratnak. Következétesen kereste a kapcsolatot a fiatal nemzedék képviselőivel is. Tanulságos eszmecsereket jelentett a 70-es évek végén a pesti Pilvax kávéházban összehívott rendszeres baráti találkozó, ahol beszámolt terveiről és várta javaslatainkat. Egy alkalommal Kovács Istvánnal még Szombathelyre is elutaztunk, hogy a hely szellemével töltkezve beszéljük meg elképzeléseinket. A Péntek Imrével négyesben megtartott találkozón a nagyszerű vaskeresztesi kékfrankos hatékony gondolatserkentőnek bizonyult, csupán másnap volt nehéz összeszedni és elrendezni, miről is volt szó tulajdonképpen.

Pete György három irányba kívánt nyitni: a nyugati magyar irodalom volt az egyik, a határon túli magyar irodalom – különös tekintettel felföldi részére – a második, Közép-Európa pedig a harmadik. A két utóbbi területen tudtam fölajánlani segítségemet. Az élő magyar irodalmat tekintve nem lehetett egyoldalúsággal bírálni, ott volt a szerzők között Tandori Dezső, Ágh István és Csoóri Sándor éppúgy

mint Weöres Sándor és Eörsi István, a fiatalabb nemzedékből pedig Nagy Gáspár és Esterházy Péter. A XX. századi magyar történelem feledésre ítélt, kellően föl nem tárt alakjairól, eseményeiről olvashattunk Száraz György és Simonffy András műveiben. Hazai orgánumban először találkozhattak az olvasók a párizsi Magyar Műhely köréhez tartozó szerzőkkel. Szombathely bizonyos szempontból Pozsony vonzáskörébe tartozik, személyes találkozókra is került sor, és megjelentek a lapban Tóth László, Varga Imre és Tözsér Árpád versei és versfordításai.

A 80-as évek elejétől határozott lett az *Életünk* profilja, vitathatatlanul kinőtt a nyugat-dunántúli közegből, országos jelentőségű irodalmi műhelynek számított. Említhetném a lengyel témájú közlemények sorát, de román és bolgár szerzők írásaival is találkozhattunk hasábjain. Úttörő jelentőségűnek tekinthető a magyar szellemi életben a Hamvas Béla újrafeldezéséért tett szerepe a folyóiratnak, ennek volt csúcspontja az 1987 szeptemberi Hamvas-szám.

Legújabb történelmünkben számon tartjuk az 1989–90-es nagy fordulat (melyet idehaza már-már hungaricumnak tekinthető szóval rendszerváltásnak szoktak nevezni) fontos előzményeit (Monori találkozók, 1986-os írószövetségi közgyűlés, Lakitelek), ám nem vettük számba a szellemi életnek azon fontos mozgásait, melyek hatékonyan elősegítették a változást. Meghatározó szerepe volt ebben a folyamatban a „köztes nyilvánosságnak” (Németh György kitűnő terminusa a *Mozgó Világ* történetéről írt munkában), a túrt kategóriát következetesen át-átlépő orgánumoknak. A vidéki folyóiratoknak, köztük az *Életünk*nek nem szoktuk említeni fontos érdemeit a gondolkodás, a szemlélet átalakításában, a másik Magyarország fokozatos létrehívásában.

Több mint két évtizedig kormányozta a szombathelyi folyóiratot Pete György barátunk. Földélezve életét elmondhatjuk, hogy életművének kiemelkedő teljesítménye volt ez a szerkesztői munka, egy országos kisugárzású szellemi műhely megteremtése.

Ünnepi pillanat Páskándi Gézával és Ágh Istvánnal